

POLGÁRI JOG

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

A magánjogi csábítás.

Irta: Dr. Schwartz Tibor kir. ít.-táblai bíró.

Az erkölcsi kártérítés megállapításának egyik lehetőségét képezi, ha az ú. n. magánjogi csábítás esete forog fenn.

Nem kívánok egyuttal kitérni ama folyamat részletes ismeretetésére, melynek egyik állomását képezi az, hogy legfelsőbb bíróságunk a turpis causa merev dogmatikus szabályainak áttörésével bizonyos alább ismertetendő feltételek mellett, a házasságon kívüli nemi érintkezésből kifolyólag a nő részére erkölcsi kártérítést állapít meg.

Utalok ezzel kapcsolatban *dr. ifj. Szigeti László* alapos és kimerítő fejtegetéseire.¹⁾

A kérdés taglalásánál azonban mindig szem előtt tartandó az, hogy a házasságon kívül való nemi érintkezés ténye egymagában is beleütközik az erkölcsi szabályokba és ha szigorúan körülhatárolt esetekben a jogszabály lehetővé is teszi a nő részére a nem vagyoni kár érvényesíthetőségét, ez semmiképen sem mehet az uralkodó társadalmi rend erkölcsi jogtételeinek rovására.

Bírói gyakorlatunk jogszabály hatályával leszögezte és megállapította a magánjogi csábítás tényálladási elemeit és az ezzel kapcsolatos irányadó egyéb jogelveket, melyeknek alapján már most kimondotta, hogy *az a férfi, aki tapasztalatlan tisztességes leányt előzetes házassági ígérettel, vagy a leány függő helyzetének kihasználásával vesz rá arra, hogy az vele nemiley érintkezzék, a magánjogi értelemben vett csábítást követi el és kártérítéssel tartozik.*

Nézzük most közelebről, egyenként az egyes tényálladási elemeket.

Szerepel ezt illetőleg elsősorban a „*tapasztalatlanság*“.

Altalában a tapasztalatlanság alatt azon szellemi, gondolatvilági és megítélésbeli adottságok hiánya értendő, melyeknél fogva a szóban forgó egyén cselekményeinek horderejét kellő alapossággal mérlegelni nem tudja.

¹⁾ Polg. Jog 1929. évf. 7. szám.

A tapasztalatok hiányának eredete a legkülönbözőbb tényezőkre vezethető vissza.

Első sorban szerepelhet a fiatal kor, mint a legtermészetesebb motívum. Nem következik azonban ebből az, hogy a contrario a kellő életkor már egymagában kizárná a tapasztalatlan-ság fennforgásának lehetőségét, mert számos példa arra utal, hogy valaki a fiatal évek betöltése után is nélkülözi ama gondolatvilági tulajdonságokat, melyekből a tapasztaltság megállapítható, ennél fogva adott esetekben a lelki és szellemi tulajdonoknak beható és alapos vizsgálata és mérlegelése lesz szükséges. Szerepet játszik itt ugyanis az illető személy műveltsége, társadalmi állása, nevelése és a környezet, melyben él. Élesen elhatárolandó a tapasztalatlan-ság a *könnyelműségtől*, mely utóbbi körülmény semmiféle vonatkozásban sem szolgálhat bázisul egy erkölcsi kártérítés iránti követelésnek, mert a hasonló jellegű pereknél számolnunk kell azzal, hogy a vonatkozó bírói döntések az érdekelt felek közötti jogvita eldöntésén felül és azon túlmenőleg nevelésügyi és társadalom-ethikai szempontokból ki-folyólag is éreztetik hatásukat.

A könnyelműséggel kapcsolatban azonban figyelem fordítandó arra, hogy ha ez utóbbi nem is képez menlevelet meggondolatlan lépések elkövetése jogkövetkezményeinek kihasználásához; más oldalról alapját képezheti az erkölcsi kárnak, „ha a férfi ép e könnyelműség kihasználása mellett *tisztességtelen* befolyással bírta reá a nőt a benső nemi viszony megkezdésére, illetve folytatására.“²⁾

A tapasztalatlan-ság megállapíthatóságának nehézségeiben leli azután magyarázatát az, hogy egyes bírói döntéseknél a legkülönbözőbb szempontok kiemelésével találkozunk akkor, midőn e kérdésben való állásfoglalás szüksége felmerül.

Állandónak mondható az a bírói gyakorlat,³⁾ mely negative leszögezi, hogy a magánjogi csábítás szempontjából a tapasztalatlan-ság nem köthető életkorhoz. Megjegyzendő, hogy voltak határozatok,⁴⁾ melyek ha nem is tekintették ügydöntőnek a kort, azt — az adott esetben 22 évet — valószínűsítő körülménynek minősítették a tapasztaltság szempontjából.

Egyébként ez a határozat annyiban érinti a tapasztalatlan-ság fogalmát, hogy ezt a „a cselekedet horderejének és következményeinek előrelátásával hozza relációba.“

A fentebb érintett kúriai döntés pozítive is utal a tapasztalatlan-ság megállapíthatóságára, midőn kimondja, hogy: „a nő feddhetetlen és tisztességes multjából vonható le a következte-

²⁾ Kúria P. III. 6872/1928. J. H. II. -vf. 1575. eset.

³⁾ Kúria P. III. 372/1929. J. H. IV. évf. 39. eset.

⁴⁾ Bpesti Tábla P. XV. 7883/1927. J. H. 1927. évf. 2011. eset.

tés a tekintetben, hogy a házassági ígérettel való nemi érintkezésre bíraskor, valóban tapasztalatlan volt-e⁴.

Ez esetben tehát a tisztességes feddhetetlen mult egymagában kimerítené a tapasztalatlanságot; viszont azonban előfordulhat feddhetlen előéletű nőnél is, hogy cselekedetének horderejét és következményeit mérlegelni tudja; mely esetben pedig nem minősíthető tapasztalatlannak.

A tapasztalatlanság fogalmának nehézségei vezettek azután nyilván oda, hogy az kapcsolatba hozatott a magánjogi csábításnak egy másik tényálladáki elemével, a házassági ígérettel; abban a vonatkozásban, hogy a tapasztalatlanság megállapíthatása attól tétetett függővé, hogy az egyébként tisztességes leány, életviszonyainál fogva kellőképen el tudja-e bírálni, hogy a tett házassági ígéret komoly-e.⁵)

Egyébként ugyanez a határozat negative leszögezi, hogy egymagában az a körülmény, hogy a leánynak a nemi élet következményeiről bizonyos ismeretei vannak, még nem fosztja meg őt attól, hogy tapasztalatlannak tekintessék.

Ez utóbbi tétel feltétlenül helyes, mert a nemi élet tekintetében a kellő időben való felvilágosítás ma már okadatoltnak minősíthető.

Sok nehézséggel jár a tapasztalatlanság bizonyítása is, mert szemben az érintetlenséggel, a tapasztalatlanság szerény véleményem szerint nem vélelmezhető és így tagadás esetében a felperest terheli, ennek bizonyítása. Más oldalról viszont a tapasztalatlanság nem tény, hanem egy lelki, illetve szellemi adottság, mely a legtöbb esetben fennforgó körülményektől deriválható. Egyébként a gyakorlatban a legtöbb esetben a férfi vállalja magára ama körülmények bizonyítását, melyektől a kellő tapasztaltságra vonható következtetés.

A leány tisztességessége ugyancsak mint külön tényálladáki elem szerepel. A magánjogi csábítással relációban a tisztességesség a legtöbb esetben megállapíttatik az egyébként vélelmezett érintetlenségből, viszont azonban ebből nem következik, hogy az a nő, ki érintetlen, egyben feltétlenül tisztességességnek is minősítendő; mert mint arra egyik kúriai határozat⁶) is helyesen reámutat: „nem lehet tisztességesnek tekinteni azt a, bár nemileg érintetlen leányt, aki erkölcsi tisztaságát éveken át *egyébként* dobta a férfiak érzékiségének áldozatául“.

Amennyiben a nő nincsen függő helyzetben, mint további tényálladáki elem szerepel az *előzetes komoly házassági ígéret*.

Ez az a pont, hol a hasonló jellegű perek legnagyobb része zátonyra fut, mert hisz ennek bizonyítása meglehetősen nehézség-

⁵) Kúria P. III. 8668/1928.

⁶) P. III. 764/1929.

gel jár, amennyiben a hasonló szituációknál, a tényeknek tanuk jelenlétében való lerögzítése majdnem lehetetlen; így tehát a legtöbb esetben a felek eskü alatti kihallgatásához kell folyamodni, mely bizonyítási mód azonban csak úgy járhat eredménnyel felperesre nézve, ha vallomása mellé valószínűsítő adatokat tud csoportosítani, melyek legtöbbször közeli hozzátartozók vallomásából fognak adódni, viszont azonban megjegyzendő, hogy a bírói gyakorlat hasonló jellegű pereknél nagyon helyesen, nem helyezkedik száz százalékig a rokon tanuk vallomásainak abszolút leértékelésének álláspontjára. Tapasztalatom szerint a bizonyítás nehézsége inkább az ú. n. gyors ütemű csábítási eseteknél érezteti hatását, ha nem előzte meg hosszabb ideig tartó ismeretség a csábítás tényét. Végeredménykép a valószínűsítő körülmények mérlegelésénél is a legnagyobb körültekintéssel kell eljárni, mert a hasonló perek sajátos jellegénél fogva behatóan méltatandók a nő megelőző erkölcsi életének körülményei és úgy közelebbi mint távolabbi környezetének róla szerzett, véleményei és esetleges megállapításai.

Ki kell még emelnem azt, hogy a csábítási pereknél a megtevesztés jogi fogalmával is a legkülönbözőbb relációkban operálnak.

E tekintetben világosan és tömören rögzíti le a bírói gyakorlat⁷⁾ azt a tételt, hogy „a megtevesztés nem tárgyi alkotó-eleme a magánjogi csábításnak, hanem csupán a csábítás megvalósításának egyik módja, eszköze“.

Állandónak mondható a csábítási ügyekkel kapcsolatban az a bírói gyakorlat, melynek értelmében a viszony állandósulása az erkölcsi kártérítéshez való igényt rendszerint megszünteti ugyan, mert annak folytán a nő tisztességét utólag elveszti és azzal az erkölcsi kártérítés jogalapja megszűnik. Nem lehet azonban ily jogmegszüntető hatályt tulajdonítani a viszony állandósulásának akkor, ha a nő a komoly házassági ígéretbe vetett bizalom folytán az ígéret beváltásának lehetősége mellett és annak reményében vagy függőségi helyzetének további fennállása miatt tartotta azt fenn.

E gyakorlattal kapcsolatban *dr. Beck Salamon*⁸⁾ nagyérdekű fejtegetéseiben arra a megállapításra jut, hogy az túl rideg és nem méltányos és a többek között különösen kiemeli, hogy a tisztesség további fenntartását nem lehet megkivánni a tisztesség kikezdeséért, megintartásáért járó erkölcsi igény előfeltételül. Viszont azonban álláspontom szerint tekintetbe veendő az is, hogy amennyiben a csábítás magánjogi tényálladási elemei a csábítás időpontjában fenforogtak, és megállapítható, hogy a nő

⁷⁾ Kúria P. III. 3831/1936.

⁸⁾ Polgári Jog 1936. évf. október.

erkölcsi integritásának megingatásában a férfinek akár az előzetes házassági ígéret folytán, akár a függő helyzet kihasználása útján szerepe is volt, úgy ez a körülmény nem adhat még a nőnek menlevelet a tekintetben, hogy erkölcsi életének további irányításánál figyelmen kívül hagyja, hogy az *ágyasság* még ha annak kiinduló pontja egyébként jogvédelmet igénylő magánjogi csábítás is volt, a közfelfogás szerint is kizárja annak lehetőségét, hogy erkölcsi kártérítést igényelhessen, ha csak nem forognak fenn a fent érintett bírói döntés előfeltételei.

Megjegyzi még dr. Beck azt a körülményt is, hogy: „a nő szempontjából az erkölcsi kárigény a nőnek juttatott elégtétel az általa szenvedett erkölcsi sérelemért. Ez az erkölcsi kárigény pedig nem a jövőbeli életmód kifogástalanságáért kilátásba helyezett jutalom, hanem a multban elszenvedett sérelem anyagiakban nyújtott helyreépítése.”

Ezzel szemben azonban figyelembe veendő még az, hogy a csábítási pereknél nem emelhető egy éles válaszfal a nőnek a csábítás időpontja és azt követő időben tanúsított erkölcsi magatartása között, mert a bírói döntésnél figyelembe veendők mindazok a körülmények, melyek ép a döntés időpontjában megállapíthatók.

A kir. Kuria jogegységi határozata az életbiztosítási folytatólagos díjak tárgyában.

Irta: *Dr. Kutasi Elemér* ügyvéd.

Az 1927. évi X. t.-c. nagy újítása a K. T.-ben a biztosítási díjra nézve fennálló intézkedésekkel szemben abban áll, hogy míg a K. T.-ben foglalt szabályozás szerint a biztosítási szerződés hatálya — úgy a kárbiztosítási ágazatban, mint az életbiztosítási ágazatban — a folytatólagos díjnak nemfizetése által automatikusan megszűnt, addig az 1927. évi X. t.-c. 5. §-a kötelezővé tette a biztosító társaságok részére a félnek a díjfizetésre való felszólítását és kimondotta, hogy a biztosítási szerződés a díjnemfizetés következtében csak az esetben szüntethető meg, ha a biztosító a szerződő felet a folytatólagos biztosítási díj fizetésére legalább 30 napi utólagos teljesítési határidő kifizetésével felszólította és ez a határidő eredménytelenül telt el.

Az 1927. évi X. t.-c.-nek ez az intézkedése teljesen világos és egyértelmű a kárbiztosításokat illetően. Nem ily világos azonban az életbiztosítás tekintetében. Az életbiztosításnál az 1927. évi X. t.-c. csak az első időszak díja, valamint a „mindenkori esedékességre külön-külön írásban kötelezett” díj tekintetében adja meg a biztosítónak a perlés jogát. A törvény 9. §-a ehhez képest utolsó bekezdésében az 5. §-nak a kötelező felszólítást